

Max van Trommel

Sporen van de oorlog – 4 mei 2023

Het was augustus 1942

Ons gezin had al de nodige geboden en verboden van de vervolging meegemaakt. Mijn vader had in de meidagen van 1940 zijn gezin achtergelaten en was gevlucht naar Engeland.

Mijn moeder en wij, drie kinderen moesten ervan maken wat mogelijk was. Mijn grootvader zorgde voor ons en deed wat hij kon.

Wij hadden al veel angstige momenten meegemaakt. Wij droegen de Jodenster op onze kleren. Wij hadden al vernederingen meegemaakt.

Op straat en in winkels werden wij uitgescholden.

Wij mochten geen gebruik maken van openbaar vervoer, mochten ons niet vertonen op de markt, mochten niet meer naar het zwembad; wij moesten afscheid nemen van onze vertrouwde klas en moesten naar een school, speciaal voor Joodse kinderen en er waren veel andere beperkingen.

Overal lag angst op de loer.

Eén overtreding kon hard afgestraft worden. Mijn oom lette niet op, hij wandelde over de voor ons verboden markt in Den Haag met de Jodenster op zijn jas. Hij werd gearresteerd.

Wij zagen hem niet meer terug.

Drie maanden later ontvingen wij een brief in het Duits met de mededeling, dat hij op de vlucht was doodgeschoten.

De angst zat er bij ons goed in. Pas op dat je geen verbod overtreedt. Na de bevrijding hoorden wij dat veel gearresteerde mannen naar Kamp Mauthausen waren afgevoerd en aldaar zijn omgekomen. Zij waren niet op de vlucht doodgeschoten.

En toen gebeurde het... het was augustus 1942.

Ik was tien jaar oud.

Mijn grootvader was gelukkig onze steun en toeverlaat.

In het holst van de nacht werden onze burens op brute wijze uit hun bedden gesleurd en in een vrachtwagen met onbekende bestemming afgevoerd. Voor ons betekende het dat wij zonder pardon ook zo maar opgepakt konden worden. Gelukkig had mijn grootvader hiermee al rekening gehouden. Hij had onderduikadressen voor ons gevonden.

De dag na de brute arrestatie van onze burens begon onze onderduikperiode. Ik bracht mijn zusje Suzy, 4 ½ jaar jong naar onbekende mensen en liet haar daar achter. Voor mij was dat een afschuwelijke en verdrietige ervaring. Ik liet haar in mijn beleving in de steek.

De dag erna gingen mijn broertje Jacques en ik zonder sterren op onze jassen naar een wachtkamer van een dokter in Den Haag. Na verloop van tijd werden wij door een onbekende vrouw opgehaald en gingen wij met haar in de trein naar Borne. Daar kregen wij een plek om ons te

verbergen. Mijn moeder en mijn grootouders gingen naar andere onderduikadressen. Wij wisten niet van elkaar, waar de anderen terecht waren gekomen.

Ik werd opgenomen in een moedig gezin, dat met gevaar voor eigen leven mij een veilige onderduik plek gaf. En toch was het voor mij een angstige periode. Tien jaar jong maakte ik mee dat er 's nachts en ook overdag huiszoekingen werden uitgevoerd, op zoek naar onderduikers.

Ik wist niet naar wie zij op zoek waren. Was het om mij te doen?

Angst was er altijd, gedurende de hele onderduikperiode.

Na drie jaar spanning kwam de bevrijding. Het was voorbij!

Mijn moeder, mijn broer en mijn zusje en ik hebben elkaar weer teruggevonden. Na een jaar kwam ook mijn vader terug uit Engeland.

Van mijn grootouders hoorden wij niets. Anderhalf jaar na de bevrijding kregen wij bericht van het Rode Kruis. Mijn grootouders waren verraden op hun onderduikadres. Zij werden gevangengezet in kamp Westerbork, de plaats waar ik nu sta, de plaats waar hun voetstappen liggen.

In maart 1943, nu tachtig jaar geleden, werden zij per trein afgevoerd naar het vernietigingskamp Sobibor.

Wij weten nu wat het lot was van de gedeporteerden, die Sobibor als eindbestemming hadden. Op de dag van aankomst werden zij in de gaskamers vermoord. Mijn grootouders die in het tweede transport

vanuit Kamp Westerbork in Sobibor aankwamen werden op afschuwelijke en mensonterende wijze vermoord.

Zij werden, samen met velen in een hermetisch afgesloten ruimte opeengepakt. En uit een dieselmotor werden uitlaatgassen in die ruimte geblazen. De opeengepakte menigte van mensen moesten de verstikkende dampen inademen en een langzame verkrampde doodstrijd ondergaan.

Nog steeds ben ik mijn lieve opa dankbaar voor alles wat hij voor ons heeft gedaan. En in het bijzonder ben ik mijn onderduikouders dankbaar voor hun moed om mij te laten schuilen. Mijn hele leven heb ik met hen, met hun kinderen en hun kleinkinderen contact gehouden.

Met hen heb ik een band gekregen voor het leven.

Ik ben de staat Israël dankbaar dat de organisatie Yad Vashem mijn onderduikouders de bijzondere erkenning heeft gegeven als Rechtvaardigen onder de Volkeren.

Mijn herinneringen aan de oorlog heb ik nooit kunnen loslaten. Maar steeds ben ik weer opgelucht, voel ik mij verlicht en heb ik vertrouwen bij de gedachte dat er in Nederland in de donkere tijden die achter ons ligt veel dappere mensen waren. Mensen die zich hebben ingezet om levens van anderen te redden. Mensen zoals mijn dappere onderduikouders, die mij als volwaardig gezinslid hebben opgenomen in hun midden.

Nu wij weer in een tijd van spanning leven en oorlogsdreiging op de loer ligt geeft het mij hoop dat wij leven in een land te midden van

andere landen in Europa, waar mensen over grenzen heen elkaar vinden om zich in te zetten voor onze vrijheid en veiligheid.

Het geeft mij hoop dat het Europa waarin wij nu leven, ons vrijwaart van de vele oorlogen, die in onze geschiedenis hebben plaats gevonden, toen er nog geen band tussen de landen bestond.

Een band die ik nu voel als een gemeenschappelijk Europa.

Dat geeft mij hoop.

Max J. van Trommel